

سالنامه

۲۰۱۹

سیپری

تسلیحات،

خلع سلاح و

امنیت بین المللی

خلاصه

پژوهشکده بین‌المللی صلح استکهلم

سیبری یک موسسه بین‌المللی مستقل است که به پژوهش درباره‌ی درگیری، تسلیحات، کنترل تسلیحات و خلع سلاح اختصاص داده شده است. سیبری که در ۱۹۶۶ تأسیس شد، داده‌ها، تحلیل‌ها و پیشنهادهایی را بر اساس منابع آزاد به سیاستگذاران، پژوهشگران، رسانه‌ها و عموم علاقه‌مندان ارائه می‌دهد.

سالنامه سیبری

سالنامه سیبری ۲۰۱۹ ترکیبی از داده‌های اصلی را در زمینه‌هایی مانند هزینه‌های نظامی جهان، انتقال بین‌المللی اسلحه، تولید اسلحه، نیروهای هسته‌ای، درگیری‌های مسلحانه و عملیات صلح چندجانبه همراه با جدیدترین تحلیل‌های جنبه‌های مهم کنترل تسلیحات، صلح و امنیت بین‌المللی ارائه می‌کند. این جزوه مطالب سالنامه سیبری ۲۰۱۹ را خلاصه می‌کند، و نمونه‌هایی از داده‌ها و تحلیل‌های موجود در آن را ارائه می‌دهد.

فهرست مطالب

۱. مقدمه: ثبات بین‌المللی و امنیت انسانی در ۲۰۱۸
- بخش اول. درگیری مسلحانه و مدیریت درگیری‌ها، ۲۰۱۸
۲. درگیری‌های مسلحانه و فرآیندهای صلح
۳. عملیات صلح و مدیریت درگیری‌ها
- بخش دوم. هزینه‌های نظامی و تسلیحات، ۲۰۱۸
۴. هزینه نظامی
۵. انتقال بین‌المللی اسلحه و تحولات تولید اسلحه
۶. نیروهای هسته‌ای جهان
- بخش سوم. عدم گسترش، کنترل تسلیحات و خلع سلاح، ۲۰۱۸
۷. خلع سلاح هسته‌ای، کنترل تسلیحات و عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای
۸. تهدیدهای امنیتی شیمیایی و بیولوژیک
۹. ابزارهای جهانی برای کنترل تسلیحات متعارف
۱۰. کاربرد دوگانه و کنترل‌های تجارت اسلحه
- ضمائم

۱. مقدمه ثبات بین‌المللی و امنیت انسانی در ۲۰۱۸

دن اسمیت

این پنجاهمین جلد از سالنامه سیبری است. در طی سال‌ها، دگرگونی‌های سیاست جهانی و فناوری‌های نظامی را منعکس کرده است، در حالی که به طور مداوم داده‌های مهم در مورد تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی را ارائه داده است.

روندهای آشکار شده در سالنامه‌های اخیر به طور کلی منفی بوده است. در حالی که نشانه‌های مثبتی در ۲۰۱۸ وجود داشت - به ویژه در مورد کاهش تنش (دانات) در شبه‌جزیره کره، دیپلماسی ایالات متحده آمریکا با کره شمالی (و نقشه راه مبهم برای پیشبرد منع سلاح‌های هسته‌ای)، تلاش هماهنگ برای پرداختن به محدود کردن و پایان دادن به خشونت در یمن، توافق‌نامه صلح اریتره-

اتیوپی، و شواهدی مبنی بر این‌که شورای امنیت سازمان ملل در حال آغاز بررسی پیامدهای امنیتی تغییر اقلیم است - اما موارد منفی قابل‌توجهی نیز وجود داشت. از جمله این موارد، خروج آمریکا از توافق هسته‌ای ایران (برجام) و معاهده نیروهای هسته‌ای میان‌برد (معاهده آی‌ان‌اف)، و تداوم تنش‌های ژئوپلیتیک در شماری از مکان‌ها بود.

هزینه‌های نظامی، انتقال اسلحه و بروز درگیری‌های مسلحانه در سرتاسر جهان به طور معمول در سطح بالایی قرار دارند. به طور کلی، تراز منفی‌ها و مثبت‌ها نابرابر باقی می‌ماند.

ایالات متحده آمریکا و روسیه هم در مسیر بازنوکنی استراتژیک هسته‌ای قرار دارند. در ایالات متحده آمریکا، این شامل سلاح‌های هسته‌ای قدرتمند و پیشرفته، یک نیروی فضایی جدید پیشنهادی، و برنامه‌ی گسترده‌ای برای دفاع موشکی بالستیک است. در روسیه، راهبرد استراتژیک کم‌گسترده‌تر نیست. افزون بر این، استفاده از سلاح‌های شیمیایی در سوریه در ۲۰۱۸ و اقدام به ترور با استفاده از یک عامل (پا گاز) اعصاب در انگلستان، پرسش‌های بیشتری را در مورد شندی بودن و اعتمادپذیری رژیم‌های خلع سلاح و کنترل تسلیحات در شرایط سیاسی بین‌المللی جاری مطرح کرد.

در غیاب یک قدرت به شدت حافظ وضع موجود، در مورد این‌که آیا قوانین و مقررات صریح نظام بین‌الملل رعایت خواهند شد، شفافیت کمتری وجود دارد، چه رسد به هنجارها و سنن نامشخص آن. چین، روسیه و ایالات متحده آمریکا به طور فعالی در حال به چالش کشیدن اجزای نظم جهانی از جغرافیای سیاسی مناطق مهم تا توازن قوا در امور مالی بین‌المللی هستند. جریان بی‌ثباتی جهانی در ۲۰۱۸ با تداوم تنش بین غرب و روسیه، «جنگ تجاری» چین-آمریکا، و کشمکش ایران و عربستان سعودی بر سر قدرت که آنها را در مقابل هم در درگیری‌های مسلحانه در عراق، سوریه و یمن قرار داد، به نمایش گذاشته شد. چالش‌های متقابل تغییر اقلیم و ناامنی می‌تواند پیامدهای بالقوه ژرف و اجتناب‌ناپذیری برای امنیت انسانی، امنیت ملی در بسیاری از کشورها، و ثبات بین‌المللی داشته باشد. بدون اقدام اصلاحی برای کاهش انتشار کربن و سازگار شدن با پیامدهای تغییرات آب و هوایی، در نیمه‌ی قرن یا پیش از آن مشکلات جدی بروز خواهد کرد. در سازگار کردن برنامه‌ها و نهادها برای رویارویی با این چالش‌ها پیشرفت‌هایی حاصل شده است، اما مانند کنترل اسلحه و خلع سلاح، نقش همکاری و رویکردهای چندجانبه لازم است. نیازی فوری برای یافتن راهی برای خروج از رقابت‌های قدرت چنگانه که ویژگی سیاست جهانی است، وجود دارد. •

۲. درگیری‌های مسلحانه و روندهای صلح

بیشتر درگیری‌های مسلحانه معاصر ترکیبی از ارتش‌های عادی، شبه نظامیان و غیرنظامیان مسلح را دربرمی‌گیرد. جنگیدن به ندرت در جبهه‌های نبرد مشخص شده رخ می‌دهد، و اغلب با طیف گسترده‌ای از شدت و آتش‌بس کوتاه تناوب دارد. شمار آوارگان اجباری در سراسر جهان در آغاز ۲۰۱۸، معادل ۶۸/۵ میلیون نفر بود که شامل بیش از ۲۵ میلیون نفر پناهنده بود. بحران‌های دیرینه‌ی آوارگی در افغانستان، جمهوری مرکزی آفریقا، جمهوری دموکراتیک کنگو، میانمار، سومالی، سودان جنوبی، سوریه و یمن ادامه داشت.

قاره آمریکا

در قاره آمریکا، اجرای روند صلح در کلمبیا در ۲۰۱۸ با یک سری از مشکلات مواجه شد. اگرچه این تنها کشور با درگیری مسلحانه فعال در منطقه بود، ناامنی و بی‌ثباتی به دلیل حضور گروه‌های سازمان یافته تبهکار و گروه‌های مسلح غیردولتی در بسیاری از کشورها در آمریکای جنوبی و مرکزی فراگیر بود. ناآرامی‌های سیاسی و خشونت در نیکاراگوئه رخ داد، در حالی که در ونزوئلا بحران بشردوستانه رو به رشدی شامل خروج گسترده پناهندگان،

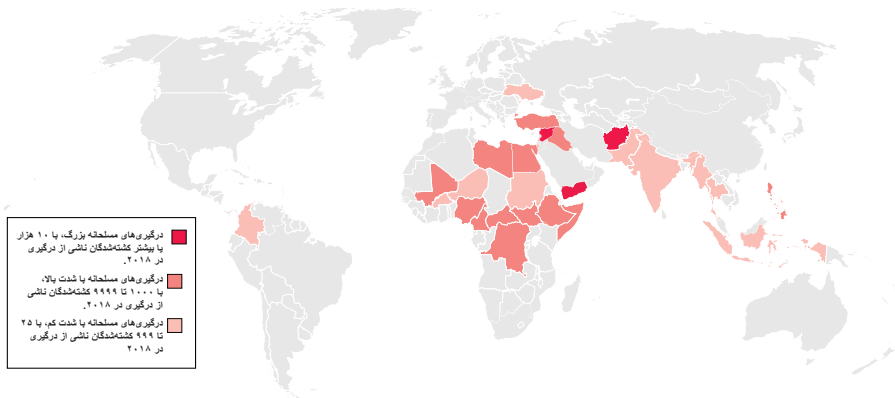
نگرانی‌هایی درباره‌ی بی‌ثبات شدن منطقه‌ای ایجاد کرد. مشکلات اقتصادی، جرائم و فساد فراگیر باعث کاهش سطح اطمینان به دموکراسی شد.

آسیا و اقیانوسیه

هفت کشور با درگیری‌های مسلحانه فعال در آسیا و اقیانوسیه در ۲۰۱۸ وجود داشتند: افغانستان، هندوستان، اندونزی، میانمار، پاکستان، فیلیپین و تایلند. جنگ در افغانستان کشنده‌ترین درگیری مسلحانه جهان در ۲۰۱۸ بود که باعث کشته شدن بیش از ۴۳۰۰۰ مبارز نظامی و غیرنظامیان شد. با وجود برخی پیشرفت‌های امیدوارکننده در فرآیندهای مختلف صلح در پایان سال، طرفین درگیری به اندازه قبل باهم اختلاف داشتند، خشونت در بین آنها در حال افزایش بود، و قدرت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی مواضع متضادی داشتند.

دو روند منطقه‌ای پدیدار شده عبارت بودند از: خشونت رو به رشد مرتبط با سیاست هویت، مبتنی بر قومی شدن قومی و/یا مذهبی؛ و افزایش فعالیت گروه‌های جهادی خشونت‌آمیز فراملی، شامل حضور داعش در افغانستان، چین، هندوستان، اندونزی، مالزی، پاکستان و فیلیپین. دو تحول مثبت مهم روند صلح در

درگیری‌های مسلحانه در ۲۰۱۸

شبه‌جزیره‌ی کره، و بازگرداندن آتش‌بس بین هندوستان و پاکستان بر سر کشمیر بود.

اروپا

درگیری در اوکراین تنها درگیری مسلحانه فعال در اروپا در ۲۰۱۸ بود. جدا از شماری آتش‌بس موقت، پیشرفت کمی در روند صلح حاصل شد. در جاهای دیگری در اروپا، تنش‌هایی مرتبط با اختلاف‌های حل‌نشده به ویژه در فضای پسانشوروی و در زمینه‌های امنیتی بسیار نظامی‌شده و مورد اختلاف مانند منطقه‌ی دریای سیاه وجود داشتند. امیدبخش‌تر، در پایان سال اختلاف بر سر اسم بین مقدونیه و یونان به حل و فصل نزدیک بود، و گروه جدایی‌طلبان باسک («اتا»، میهن باسک و آزادی) به طور رسمی منحل شد.

خاورمیانه و آفریقای شمالی

هفت کشور با درگیری مسلحانه فعال در خاورمیانه و شمال آفریقا در ۲۰۱۸ وجود داشتند: مصر، عراق، اسرائیل، لیبی، سوریه، ترکیه و یمن. سه مسأله‌ی مرتبط، معضلات امنیتی منطقه را شکل داده است: (الف) رقابت‌های بین‌کشوری منطقه‌ای با شبکه‌ای در حال تغییر از اتحادها و منافع خارجی؛ (ب) تهدیدهای مداوم گروه‌های جهادی خشن؛ و (پ) رقابت فزاینده بر سر آب و اثر رو به رشد تغییر اقلیم. درگیری مسلحانه مداوم و ناآرامی‌های داخلی بین اسرائیل و حماس و سایر سازمان‌های فلسطینی در غزه به بالاترین سطح خود از ۲۰۱۴ رسید. در حالی که جنگ داخلی سوریه خیلی دور از به پایان رسیدن بود، فروکش آشکاری در ۲۰۱۸ به دلیل تحکیم کنترل سرزمینی دولت سوریه و شکست تقریبی داعش ایجاد شد. با این حال، این جنگ همچنان یکی از ویران‌کننده‌ترین درگیری‌ها در جهان بود. همان‌طور که جنگیدن برای شهر بندری هودیدا شروع شد، شرایط انسانی در ۲۰۱۸ در یمن بدتر شد. توافق‌نامه استکهلم بین حوثی‌ها و دولت یمن در پایان سال زمبینه‌ی خوشبینی را فراهم کرد، اگرچه اختلاف‌های قابل توجهی برای گفتگوهای بعدی باقی ماند.

آفریقا در جنوب صحرا

یازده کشور در «آفریقا در جنوب صحرا» دارای درگیری‌های مسلحانه فعال در ۲۰۱۸ بودند: بورکینافاسو، کامرون، جمهوری آفریقای مرکزی، جمهوری دموکراتیک کنگو، اتیوپی، مالی، نیجر، نیجریه، سومالی، سودان جنوبی و سودان. به دلیل فعالیت‌های فراملی گروه‌های اسلام‌گرای خشن، سایر گروه‌های مسلح و شبکه‌های تبهکار، بسیاری از این درگیری‌ها در کشورها و مناطق به ویژه در حوضه دریاچه‌ی چاد و ساحل همپوشانی دارند. آنها همچنین به فقر شدید، حکمرانی ضعیف، شکنندگی محیط‌زیستی و سطوح کم انعطاف‌پذیری مرتبط هستند. سه مسأله مرتبط با یکدیگر نیز این منطقه را در ۲۰۱۸ شکل داد: (الف) ادامه فراملی شدن فعالیت‌های ضد تروریسم در آفریقا؛ (ب) تغییراتی در میزان و تناوب خشونت ناشی از انتخابات؛ و (پ) کمبود آب و اثر روبه‌رشد تغییر اقلیم. یک توافق‌نامه صلح بین اتیوپی و اریتره در ماه ژوئیه تغییر دهنده‌ی بازی احتمالی در شاخ آفریقا بود. ●

۳. عملیات صلح و مدیریت درگیری

افزایش کارایی. در صورت نبود مأموریت‌های جدید، پس از اتمام عملیات ترکیبی اتحادیه آفریقا / سازمان ملل در دارفور (یونامید) و مأموریت پابرجائی سازمان ملل در جمهوری دموکراتیک کنگو (مونوسکو) می‌توان کاهش بیشتری را پیش‌بینی کرد. افزون بر این، بسیاری از کاهش‌هایی که دولت دونالد جی. ترامپ رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا پی‌گیری می‌کند، هنوز پیش‌نیامده است.

در ۲۰۱۸، شمار کشته‌شدگان در عملیات صلح سازمان ملل متحد در ارتباط با اقدامات شورانه در مقایسه با ۲۰۱۷ به شدت کاهش یافت. شمار ۲۷ مرگ و میر مهلك در ۲۰۱۷ کمتر از نصف شد، و کمترین تعداد از ۲۰۱۲ بود. با این وجود، ۲۰۱۷ یک سال غیر عادی بود و شمار پرسنل اعزام شده نیز کاهش یافته است. در ۲۰۱۸، شمار کشته‌شدگان از روی عناد به ازای هر ۱۰۰۰ نفر پرسنل اونیفورم‌پوش به سطوح سال‌های ۱۶-۲۰۱۳ رسید. افزون بر این، در حالی که شرایط موجود در مأموریت پابرجائی چندبندی یکپارچه سازمان ملل متحد در مالی (مینوسما) بهبود یافت، شمار کشته‌شدگان در مأموریت پابرجائی چندبندی یکپارچه سازمان ملل متحد در جمهوری آفریقای مرکزی (مینوسکا) و (مونوسکو) همچنان به طور نسبی زیاد بود.

راه حل‌های نظامی

دولت ترامپ تنها تا حدی مسئول افزایش تکیه بر راه حل‌های نظامی است. وانگهی، این از سوی مأموریت‌های آموزشی و مشاوره‌ای پیشین اتحادیه اروپا و ناتو (به طور نمونه (ان‌ام‌ای) و (آراس‌ام))، که به دنبال توانمندسازی نیروهای محلی بودند) و عملیات غیر صلح چندجانبه مبتنی بر ائتلاف منطقه‌ای (به طور نمونه، نیروی مشترک گروه پنج ساحل (ج‌اف‌جی‌پنج‌اس))، و کارگروه مشترک چندملیتی علیه بوکوحرام «ام‌ان‌جی‌اف» نشان داده می‌شود. در حالی که عملیات صلح سازمان ملل به طور آشکار چالش‌های خود را دارد، هنوز معلوم نیست که آیا راه جایگزین آموزش نیروهای ملی و راه‌اندازی عملیات غیر صلح چندجانبه برای مبارزه با شورشیان و «تروریست‌ها» مؤثرتر خواهد بود یا

مأموریت سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) در عراق (ان‌ام‌ای)، تنها عملیات صلح چندجانبه جدید بود که در ۲۰۱۸ ایجاد شد؛ و تنها دو مأموریت پایان یافت: مأموریت سازمان ملل در لیبیا (ان‌میل)، و مأموریت پیشگیری جامعه‌ی توسعه آفریقای جنوبی (سادسی) در پادشاهی لسوتو (ساب‌میل). ۶۰ عملیات صلح چندجانبه در ۲۰۱۸، یعنی کمترین تعداد از سال ۲۰۱۳ تاکنون وجود داشت. شمار پرسنل در حال خدمت در عملیات صلح چندجانبه برای سومین سال متوالی کاهش یافت. در پایان ۲۰۱۸، ۱۴۴۷۹۱ نفر بود؛ ۹۵۴۸۸ نفر در عملیات صلح سازمان ملل (۲/۹ درصد کاهش در ۲۰۱۸)؛ و ۴۹۳۰۳ نفر در عملیات صلح چندجانبه‌ی غیر سازمان ملل به رهبری نهادها و اتحادهای منطقه‌ای، و یا ائتلاف‌های موقت دولت (افزایشی معادل ۳/۷ درصد در ۲۰۱۸). ناتو با تقویت مأموریت پشتیبانی ثابت قدم (آراس‌ام) در افغانستان بیشترین افزایش پسین را به خود اختصاص داد. شمار کل کارمندان مستقر در آفریقا برای سومین سال متوالی کاهش پیدا کرد و به پایین‌ترین سطح در پنج سال رسید: ۱۰۴۲۳۸ نفر.

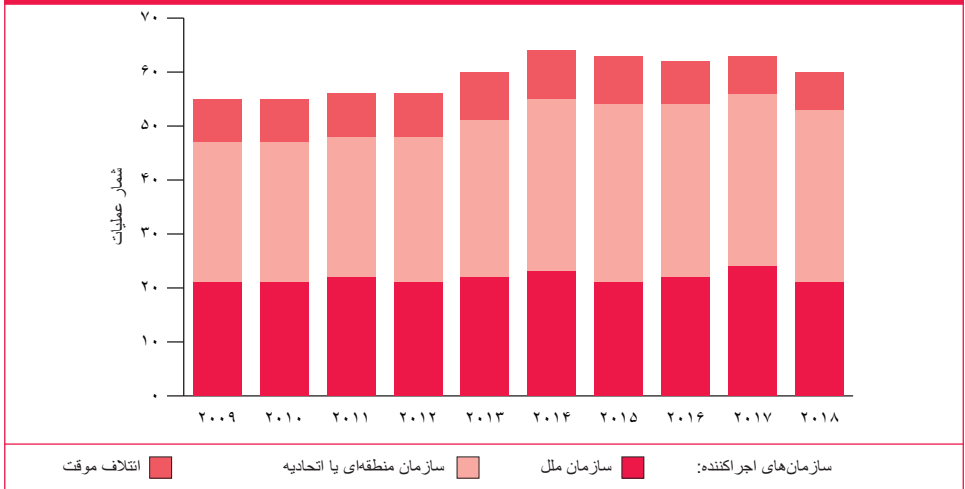
روند فعالیت‌های صلح سازمان ملل

حدود ۶۶ درصد از کل پرسنل عملیات صلح در عملیات صلح سازمان ملل مستقر شده‌اند، و حدود ۷۲ درصد در آفریقا هستند. با این حال، به نظر می‌رسد که یک روند به دور از سازمان ملل و به دور از آفریقا در حال شکل گرفتن است. این امر به طور عمده به دلیل ادامه جو منفی پیرامون عملیات صلح سازمان ملل، به ویژه بر سر بودجه و کشته‌شدگان و نیز افزایش باور به راه‌حل‌های نظامی بوده است.

بودجه پاسداری از صلح سازمان ملل متحد از ۷/۹ میلیارد دلار در سال‌های ۱۷-۲۰۱۶ به ۶/۷ میلیارد دلار در سال‌های ۱۹-۲۰۱۸ کاهش یافت، به طور عمده به دلیل پایان یافتن مأموریت‌هایی که پیشتر برای به پایان بردن آنها برنامه‌ریزی شده بود، و نه به خاطر رویکردهای جدید یا

شمار عملیات‌های صلح چندجانبه، بر اساس نوع سازمان‌های اجراکننده، ۱۸-۲۰۰۹

ضمن این که دبیرخانه سازمان ملل متحد در حال معرفی اصلاحاتی برای شایسته نگه داشتن عملیات صلح سازمان ملل است، چالش‌های مرتبط با مأموریت‌های آموزشی و مشاوره‌ای، و عملیات غیر صلح چندجانبه با اهمیت باقی مانده است. هنوز خیلی زود است که بگوییم چه اتفاقی برای عملیات صلح سازمان ملل متحد خواهد افتاد و آیا انواع دیگر مأموریت‌ها برای پیشبرد صلح و امنیت بین‌المللی اهمیت بیشتری پیدا خواهند کرد. ●

نه. به عنوان مثال، بی‌ثبات‌سازی بیشتری در ساحل اتفاق افتاده است، (ج‌اف‌جی‌پنج‌اس) و (ام‌ان‌جی‌اف) مورد حمله مداوم قرار گرفته‌اند و نیروهای ملی در نقض حقوق بشر جدی نقش داشته‌اند.

اصلاحات پاسداری از صلح سازمان ملل متحد

سازمان ملل متحد در حال ادامه‌ی «اصلاحات پاسداری از صلح» است. دبیرخانه سازمان ملل در تلاش است تا پیشنهادها را به انجام رساند، و بررسی‌های راهبردی عملیات متمرکز بر پیش‌گیری و پاسخ به سوءاستفاده‌های جنسی و پدرفتاری را آغاز کرده است. در ۱ ژانویه ۲۰۱۹، اصلاحاتی را در معماری صلح و امنیت سازمان ملل انجام داد. در زمینه‌ی اقدام دبیرکل برای صلح (آچارپی)، کشورهای عضو سازمان ملل متحد و سایر شرکاء و ذینفعان با «اعلامیه تعهدات مشترک» در مورد موضوعاتی مانند حمایت از غیرنظامیان، ایمنی و امنیت، و عملکرد و پاسخگویی در ۲۰۱۸ به توافق رسیدند.

۴. هزینه‌های نظامی

هزینه‌های نظامی جهان معادل ۱۸۲۲ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ برآورد می‌شود، که ۱/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی (جی‌دی‌پی) جهان یا ۲۳۹ دلار برای هر نفر را تشکیل می‌دهد. کل هزینه‌ها برای دومین سال متوالی افزایش یافت و برای نخستین بار از ۱/۸ تریلیارد دلار فراتر رفت؛ ۲/۶ درصد بیشتر از ۲۰۱۷، و ۵/۴ درصد بیشتر از ۲۰۰۹ بود.

رشد کل هزینه‌ها در ۲۰۱۸ تا حد زیادی تحت تأثیر الگوهای هزینه در قاره آمریکا، و آسیا و اقیانوسیه به ویژه افزایش شایان توجهی هزینه‌های نظامی ایالات متحده آمریکا و چین بود. در اروپا، هزینه‌ها ۱/۴ درصد افزایش یافت، تا حد زیادی به دلیل افزایش هزینه‌ها در اروپای غربی، جایی که همه به جز سه کشور هزینه‌ها را افزایش دادند. هزینه‌های نظامی در آفریقا ۸/۴ درصد کاهش یافت. برای چهارمین سال پیاپی، سپری نمی‌تواند برآوردی از کل هزینه‌های خاورمیانه را ارائه دهد، اما مجموع هزینه‌های نظامی ۱۱ کشور خاورمیانه که برایشان داده‌ها در دسترس است، ۱/۹ درصد کاهش یافت.

تحلیل نظامی (یعنی هزینه‌های نظامی به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی) بین سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ در همه مناطق به جز اروپا، جایی که کشورهای عضو سازمان پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) پیشنهاد سطح هزینه‌ی ۲ درصد از (جی‌دی‌پی) تا ۲۰۲۴ را به زور به جلو برده‌اند، کاهش یافت. در ۲۰۱۸ به طور متوسط، کشورهای قاره آمریکا با (هزینه‌های نظامی معادل) ۱/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی کمترین تحمیل نظامی را داشتند. این آمار، به طور میانگین به رقم ۱/۶ درصد در اروپا، ۱/۷ درصد در آفریقا و نیز در آسیا و اقیانوسیه، و ۴/۴ درصد در کشورهای خاورمیانه‌ای که اطلاعات برایشان در دسترس هستند، افزایش می‌یابد.

پنج کشور بزرگترین هزینه‌کننده در ۲۰۱۸ عبارت بودند از ایالات متحده آمریکا، چین، عربستان سعودی، هندوستان و فرانسه، که در مجموع ۶۰ درصد از هزینه‌های نظامی جهان را به خود اختصاص دادند.

هزینه‌های نظامی جهان، ۲۰۱۸

تغییر منطقه	هزینه‌ها (به میلیارد دلار آمریکا)	(%)
آفریقا	(۴۰.۶)	-۸.۴
آفریقای شمالی	(۲۲.۲)	-۵.۵
آفریقا در جنوب صحرا	۱۸.۴	-۱۱
قاره آمریکا	۷۳۵	۴.۴
آمریکای مرکزی و کارائیب	۸.۶	۸.۸
آمریکای شمالی	۶۷۰	۴.۴
آمریکای جنوبی	۵۵.۶	۳.۱
آسیا و اقیانوسیه	۵۰۷	۳.۳
آسیای مرکزی و جنوبی	۸۵.۹	۴.۲
آسیای شرقی	۳۵۰	۴.۱
اقیانوسیه	۲۹.۱	-۲.۹
آسیای جنوب شرقی	۴۱.۹	-۰.۸
اروپا	۳۶۴	۱.۴
اروپای مرکزی	۲۸.۳	۱۲
اروپای شرقی	۶۹.۵	-۱.۷
اروپای غربی	۲۶۶	۱.۴
خاورمیانه	..	..
کل جهان	۱۸۲۲	۲.۶

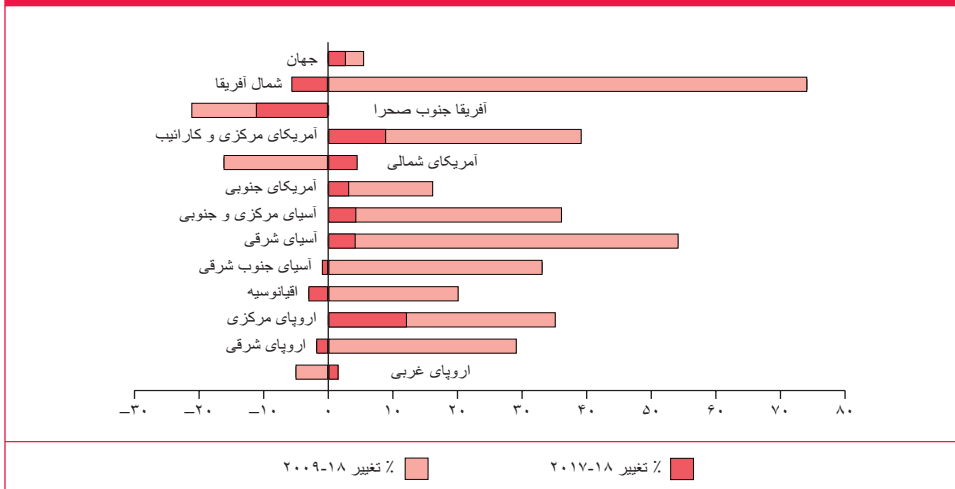
( ) = برآورد نامشخص؛ .. داده‌ها در دسترس نیست
ارقام هزینه‌ها به دلار آمریکا به نرخ جاری سال (۲۰۱۷) است. همه تغییرات به نرخ واقعی برای دوره‌ی زمانی ۲۰۱۷-۱۸ هستند.

ایالات متحده آمریکا هزینه‌های نظامی خود را برای نخستین بار در هفت سال افزایش داد و به ۶۴۹ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ رساند. ۳۶ درصد از هزینه‌های نظامی جهان را هزینه‌های ایالات متحده آمریکا به خود اختصاص داد، و ۲/۶ برابر بیش از چین بالاترین هزینه‌کننده‌ی بعدی بود. افزایش هزینه‌های نظامی آمریکا را می‌توان به دو عامل نسبت داد: افزایش ۲/۴ درصدی حقوق پرسنل نظامی؛ و اجرای برنامه‌های بزرگ و پر هزینه‌ی بدست آوردن تسلیحات متعارف و هسته‌ای.

چین حدود ۲۵۰ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ به نیروهای نظامی خود اختصاص داد. این رقم دلالت بر افزایش ۵ درصدی در مقایسه با ۲۰۱۷ و افزایش ۸۳ درصدی از ۲۰۰۹ داشت. هزینه‌های نظامی چین به طور تقریبی با رشد اقتصادی این کشور مرتبط است، که در ۲۰۱۸ به کمترین سطح در ۲۸ سال کاهش یافت. بنابر این، رشد آهسته‌تری در

درصد تغییرات در هزینه‌های نظامی بر اساس مناطق فرعی

شفافیت در هزینه‌های نظامی

کاهش پاسخ‌ها به «گزارش سازمان ملل درباره‌ی هزینه‌های نظامی» در ۲۰۱۸ نیز ادامه داشت. با رسیدن به بالاترین رقم ۸۱ پاسخ در ۲۰۰۲، تنها ۳۶ کشور از بین ۱۹۳ کشور عضو سازمان ملل متحد گزارشی را در مورد هزینه‌های نظامی خود در ۲۰۱۸ ارائه دادند. در مقایسه، داده‌هایی برای ۱۵۵ از بین ۱۶۸ کشوری که سپری تلاش برای گردآوری داده‌های مربوط به هزینه‌های نظامی برای ۲۰۱۸ داشت، در سطح ملی بدست آمد. داده‌ها از اسناد رسمی دولت برای ۱۵۰ کشور گرفته شده است.

شفافیت در هزینه‌های نظامی نه تنها مستلزم در دسترس بودن اطلاعات برای عموم است، بلکه به جامع بودن، سهولت دسترسی و جزئیات در مورد انواع مختلف وجوه فعالیت‌های نظامی نیز نیاز دارد. تفکیک بودجه‌های نظامی به فعالیت‌های نظامی و غیر نظامی گامی مهم در جهت بهبود شفافیت در هزینه‌های نظامی است. بر پایه‌ی مطالعه‌ای موردی در برزیل، جداسازی دقیق منابع اختصاص داده شده به نیروهای نظامی برای وظایف پلیس، درستی داده‌های هزینه‌های نظامی را بهبود می‌بخشد. ●

هزینه‌های نظامی را در سال‌های آینده می‌توان پیش‌بینی کرد.

عربستان سعودی دارای بالاترین تحمیل نظامی جهان با ۸/۸ درصد از تولید ناخالص داخلی در ۲۰۱۸ بود. هزینه‌های نظامی‌اش با افت ۶/۵ درصدی در ۲۰۱۸ به ۶۷/۶ میلیارد دلار کاهش یافت. هندوستان (۶۶/۵ میلیارد دلار) و فرانسه (۶۳/۸ میلیارد دلار) چهارمین و پنجمین هزینه‌کننده‌ی بزرگ در جهان در ۲۰۱۸ بودند.

در ۲۰۱۸ هزینه نظامی ۶۱/۴ میلیارد دلاری روسیه ۲۲ درصد از اوج هزینه‌های نظامی پساجنگ سرد سال ۲۰۱۶ کاهش یافت، و رتبه‌ی روسیه برای نخستین بار از ۲۰۰۶ خارج از فهرست پنج هزینه‌کننده‌ی نظامی برتر بود. سه مورد از بزرگترین افزایش نسبی در هزینه‌های نظامی بین سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ از سوی بوركینا فاسو (۵۲ درصد)، جامائیکا (۴۰ درصد) و ارمنستان (۳۳ درصد) انجام شد، در حالی که بیشترین سه کاهش نسبی از سوی سودان جنوبی (۵۰ درصد)، سودان (۴۹ درصد) و بنین (۲۸ درصد) روی داد.

۵. انتقال بین‌المللی تسلیحات و تحولات تولید اسلحه

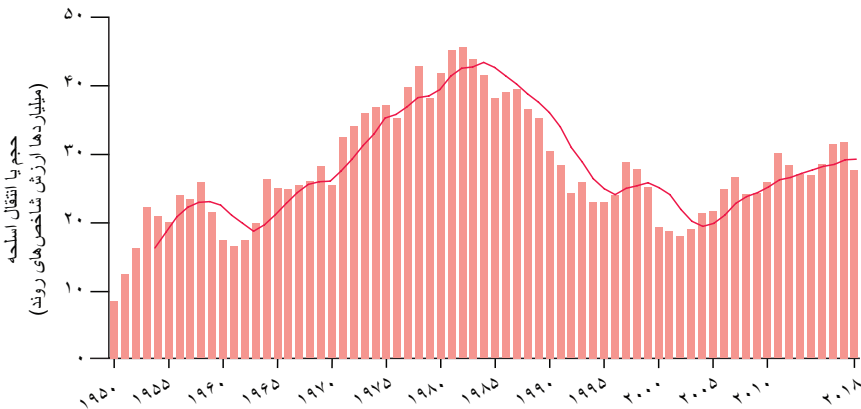
حجم انتقال بین‌المللی جنگ‌افزارهای مهم با ۷/۸ درصد افزایش بین ۲۰۰۹-۱۳ و ۲۰۱۴-۱۸، به بالاترین سطح خود از پایان جنگ سرد رسید. این رشد ادامه‌ی روند صعودی مستمری است که از اوایل دهه‌ی ۲۰۰۰ آغاز شد. ایالات متحده آمریکا، روسیه، فرانسه، آلمان و چین، پنج تأمین‌کننده‌ی بزرگ در سال‌های ۲۰۱۴-۱۸ بودند، و ۷۵ درصد از کل حجم صادرات جهانی را به خود اختصاص دادند. از ۱۹۵۰، آمریکا و روسیه (یا اتحاد جماهیر شوروی پیش از ۱۹۹۲) همواره بزرگترین تأمین‌کننده بوده‌اند، و همراه با صادرکنندگان اروپای غربی، در گذشته در فهرست ۱۰ تأمین‌کننده‌ی برتر جهان چیرگی داشته‌اند.

ایالات متحده آمریکا با انتقال به دست‌کم ۹۸ کشور، بزرگترین صادرکننده‌ی تسلیحات مهم در دوره‌ی پنج‌ساله‌ی ۲۰۱۴-۱۸ بود. شکاف بین ایالات متحده آمریکا و سایر صادرکنندگان گسترده‌تر شد. در ۲۰۰۹-۱۳، صادرات تسلیحات ایالات متحده آمریکا ۱۲ درصد بیش از صادرات روسیه — دومین صادرکننده اسلحه در این دوره بود. در سال‌های ۲۰۱۴-۱۸، صادرات اسلحه ایالات متحده آمریکا ۷۵ درصد بیش از صادرات اسلحه روسیه بود.

با اختصاص دادن ۴۰ درصد از حجم جهانی واردات تسلیحات عمده در سال‌های ۲۰۱۴-۱۸ به خود، آسیا و اقیانوسیه بزرگترین منطقه‌ی دریافت‌کننده بود. خاورمیانه ۳۵ درصد واردات را به خود اختصاص داد. جریان تسلیحات به خاورمیانه ۸۷ درصد بین سال‌های ۲۰۰۹-۱۳ و ۲۰۱۴-۱۸ رشد کرد. در مقایسه، جریان تسلیحات به سایر مناطق بین این دو دوره‌ی زمانی کاهش یافت: ۳۶ درصد به قاره آمریکا، ۱۳ درصد به اروپا، ۶/۷ درصد به آسیا و اقیانوسیه و ۶/۵ درصد به آفریقا. پنج واردکننده‌ی بزرگ اسلحه عربستان سعودی، هندوستان، مصر، استرالیا و الجزایر بودند که ۳۵ درصد از کل واردات اسلحه را به خود اختصاص دادند.

گروه بزرگترین واردکنندگان متنوع‌تر است، و در طول زمان شاهد تغییرات بیشتری نسبت به گروه بزرگترین صادرکنندگان بوده است. از ۱۹۵۰، سیبری ۲۵۵ کشور (۲۰۲ کشور، ۴۸ گروه غیر دولتی مسلح و ۵ سازمان بین‌المللی) را که دست‌کم در یک سال سلاح‌های عمده دریافت کردند، شناسایی کرده است. از اینها، ۲۶ مورد در تمام سال‌های بین ۱۹۵۰ و ۲۰۱۸، ۳ مورد دیگر در تمام سال‌هایی که بقا داشتند، سلاح دریافت کردند.

روند انتقال سلاح‌های مهم، ۱۹۵۰-۲۰۱۸

صادرکنندگان و واردکنندگان برتر سلاح‌های مهم، ۲۰۱۴-۱۸

صادرکننده	سهم جهانی (%)	واردکننده	سهم جهانی (%)
۱ ایالات متحده آمریکا	۳۶	۱ عربستان سعودی	۱۲
۲ روسیه	۲۱	۲ هندوستان	۹.۵
۳ فرانسه	۶.۸	۳ مصر	۵.۱
۴ آلمان	۶.۴	۴ استرالیا	۴.۶
۵ چین	۵.۲	۵ الجزایر	۴.۴
۶ انگلستان	۴.۲	۶ چین	۴.۲
۷ اسپانیا	۳.۲	۷ امارات متحده عربی	۳.۷
۸ اسرائیل	۳.۱	۸ عراق	۳.۷
۹ ایتالیا	۲.۳	۹ کره جنوبی	۳.۱
۱۰ هلند	۲.۱	۱۰ ویتنام	۲.۹

شفافیت در انتقال اسلحه

شمار کشورهایی که صادرات و واردات اسلحه خود را به «ثبت آمار تسلیحات متعارف سازمان ملل متحد» (آنروکا) گزارش می‌دهند، در سطح بسیار پایینی باقی مانده، و هیچ تغییری مهمی در مکانیسم‌های مختلف گزارش‌دهی ملی و منطقه‌ای روی نداد. همان‌طور که کشورهای بیشتری معاهده تجارت اسلحه (آی‌تی‌تی) ۲۰۱۳ را تصویب کردند، شمار کشورهایی که تعهدات معاهده‌ای خود را برای ارائه گزارش صادرات و واردات اسلحه برآورده کردند، افزایش یافته است. با این حال، نسبت کشورهای عضو (آی‌تی‌تی) که گزارش ارائه دادند، در ۲۰۱۸ کاهش یافت.

ارزش مالی صادرات اسلحه کشورها، ۲۰۱۷ *

در حالی که داده‌های سبیری در مورد انتقال اسلحه ارزش مالی آنها را نشان نمی‌دهد، بسیاری از کشورهای صادرکننده اسلحه ارقام مربوط به ارزش مالی صادرات اسلحه خود را منتشر می‌کنند. بر مبنای چنین داده‌هایی، سبیری تخمین می‌زند که ارزش کل تجارت جهانی اسلحه در ۲۰۱۷ دست‌کم ۹۵ میلیارد دلار بود.

* آخرین سالی که برایش داده‌ها در دسترس است.

واردات سلاح‌های مهم، درصد سهم جهانی، براساس منطقه و منطقه فرعی، ۲۰۱۴-۱۸

منطقه	سهم جهانی (%)
آفریقا	۷.۸
آفریقای شمالی	۵.۹
آفریقا در جنوب صحرا	۱.۹
قاره آمریکا	۶.۲
آمریکای مرکزی و کارائیب	—
آمریکای شمالی	—
آمریکای جنوبی	۲.۴
آسیا و اقیانوسیه	۴۰
آسیای مرکزی و جنوبی	۱.۶
آسیای شرقی	۱۰
اقیانوسیه	۴.۸
آسیای جنوبی	۱۴
آسیای جنوب شرقی	۹.۴
اروپا	۱۱
اروپای مرکزی	—
اروپای شرقی	—
اروپای غربی	—
خاورمیانه	۳۵
دیگران	۰.۱

== بدون تحویل.

«دیگران» به سازمان‌های بین‌المللی (با برخی از کنشگران غیردولتی) اطلاق می‌شود که در یک منطقه واحد مستقر نیستند، و نیز دریافت‌کنندگان ناشناس که با منطقه‌ای خاص نمی‌توانند مرتبط باشند.

تولید اسلحه و خدمات نظامی

فهرست ۱۰۰ شرکت بزرگ تولیدکننده اسلحه و خدمات نظامی سبیری، بزرگترین شرکت‌ها در صنایع تسلیحاتی (خارج از چین) را بر اساس فروش آنها، داخلی و نیز صادراتی رتبه‌بندی می‌کند. با افزایش ۲/۵ درصدی در مقایسه با ۲۰۱۶، ارزش کل فروش این ۱۰۰ شرکت در ۲۰۱۷ معادل ۳۹۸ میلیارد دلار بود. این رشد به دلیل افزایش هزینه‌های تهیه و تدارک اسلحه از سوی چند کشور، به ویژه ایالات متحده آمریکا، روسیه و نیز کشورهای مختلف شرکت‌کننده در درگیری‌های مسلحانه، به ویژه در خاورمیانه بود. ●

۶. نیروهای هسته‌ای جهان

در آغاز سال ۲۰۱۹، نه کشور — ایالات متحده آمریکا، روسیه، انگلستان، فرانسه، چین، هندوستان، پاکستان، اسرائیل و جمهوری دموکراتیک خلق کره (کره شمالی) — به طور تقریبی ۱۳۸۶۵ جنگ‌افزار هسته‌ای داشتند، که ۳۷۵۰ مورد آنها با نیروهای عملیاتی مستقر شده بودند. نزدیک به ۲۰۰۰ مورد از آنها در وضعیت هشدار عملیاتی بالا نگه داشته می‌شوند.

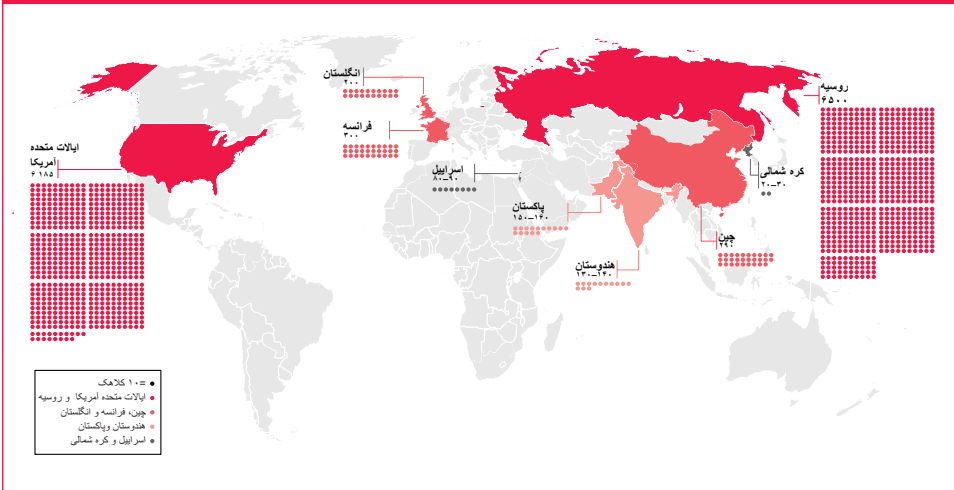
زرادخانه‌های هسته‌ای

به طور کلی، ذخایر کلاهک‌های هسته‌ای در حال کاهش است. این امر به طور عمده مربوط به روسیه و ایالات متحده آمریکا می‌شود، که با هم بیش از ۹۰ درصد از تسلیحات هسته‌ای جهان را در اختیار دارند، و نیروهای هسته‌ای استراتژیک خود را بر اساس «معاهده ۲۰۱۰ اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک» (استارت جدید) و همچنین در حین اقدام به کاهش یکجانبه کاهش دادند. با این همه، سرعت کاهش آنها نسبت به دهه‌ی گذشته آهسته‌تر بوده است، و نه روسیه و نه ایالات متحده آمریکا متعهد نشده‌اند که برای کاهش مورد توافق بعدی در نیروهای هسته‌ای مربوطه خود اقدام کنند. در همان سان، هم روسیه و هم ایالات متحده آمریکا برنامه‌های گسترده و پرخرج را برای جایگزینی و مدرن‌سازی

کلاهک‌های هسته‌ای، سیستم‌های پرتابگر موشکی و هوایی، و تاسیسات تولید سلاح هسته‌ای در دست دارند. وزارت دفاع آمریکا برنامه‌هایی را برای توسعه سلاح‌های هسته‌ای جدید و تغییر دادن سایرین برای محول کردن وظایف و مأموریت‌های نظامی گسترده‌تری به آنها در ۲۰۱۸ ساماندهی کرد.

زرادخانه‌های هسته‌ای سایر کشورهای دارای جنگ‌افزار هسته‌ای به طور قابل توجهی اندک‌تر هستند، اما همه آنها در حال توسعه یا استقرار سیستم‌های تسلیحاتی جدید هستند، یا قصد خود را برای انجام این کار اعلام کرده‌اند. چین به تدریج در حال افزایش حجم و گوناگون کردن ترکیب زرادخانه هسته‌ای خود است. هندوستان و پاکستان در حال گسترش توانایی‌های تولید مواد شکافت‌پذیر نظامی خود در مقیاسی هستند که ممکن است منجر به افزایش چشمگیر در میزان ذخایر سلاح‌های هسته‌ای آنها طی دهه‌ی آینده شود. کره شمالی همچنان برنامه‌ی هسته‌ای نظامی خود را به عنوان عنصر اصلی راهبرد امنیت ملی خود در اولویت قرار می‌دهد، اگرچه در ۲۰۱۸ از تعلیق آزمایش سلاح‌های هسته‌ای و نیز سیستم‌های پرتاب موشک‌های بالستیک میان‌برد و دوربرد خبر داد.

انباشته‌های سلاح هسته‌ای جهان، ۲۰۱۸

ذخایر جهانی مواد شکافت پذیر، ۲۰۱۸

مواد اولیه سلاح‌های هسته‌ای مواد شکافت‌پذیر، اورانیوم غنی‌شده با عیار بالا (اچ‌ئی‌یو) یا پلوتونیوم جداسازی شده است. چین، فرانسه، روسیه، انگلستان و ایالات متحده آمریکا هر دو اچ‌ئی‌یو و پلوتونیوم را برای استفاده در سلاح‌های هسته‌ای خود تولید کرده‌اند؛ هند و اسرائیل به طور عمده پلوتونیوم تولید کرده‌اند. پاکستان به طور عمده اچ‌ئی‌یو تولید کرده است، اما در حال گسترش دادن توانایی خود برای تولید پلوتونیوم است. کره شمالی پلوتونیوم را برای استفاده در سلاح‌های هسته‌ای تولید کرده است، اما ممکن است اچ‌ئی‌یو نیز تولید کند. همه کشورهای دارای صنعت هسته‌ای غیرنظامی قادر به تولید مواد شکافت‌پذیر هستند.

پنل بین‌المللی مواد شکافت‌پذیر هسته‌ای اطلاعاتی را در مورد ذخایر جهانی مواد شکافت‌پذیر گردآوری می‌کند.

ذخایر جهانی، ۲۰۱۸

اورانیوم غنی‌شده با عیار بالا	۱۳۴۰~ تن
پلوتونیوم جداسازی شده	
ذخایر نظامی	۲۲۰~ تن
ذخایر غیرنظامی	۳۰۰~ تن

نبود شفافیت

در دسترس بودن داده‌های اعتمادپذیر در مورد وضعیت زرادخانه‌های هسته‌ای و توانایی‌های کشورهای دارای سلاح‌های هسته‌ای به میزان چشمگیری متفاوت است. ایالات متحده آمریکا و انگلستان اطلاعات قابل توجهی در مورد ذخایر و توانایی‌های هسته‌ای مربوط به خود فاش کرده‌اند، و فرانسه نیز برخی اطلاعات را اعلام کرده است. روسیه از افشای تفصیلی نیروهای خود بر اساس استارت جدید برای عموم خودداری می‌کند، اگر چه این اطلاعات را به ایالات متحده آمریکا ارائه می‌کند. چین اکنون نیروهای هسته‌ای خود را با تناوب بیشتری نسبت به گذشته به طور عمومی به نمایش می‌گذارد، اما اطلاعات کمی درباره شمار نیروها یا برنامه‌های توسعه آینده منتشر می‌کند. دولت‌های هندوستان و پاکستان در مورد برخی از آزمایش‌های موشکی خود

نیروهای هسته‌ای جهان، ۲۰۱۸

کشور	کلاهک‌های مستقر شده	سایر کلاهک‌ها	کل ذخایر
ایالات متحده آمریکا	۱۷۵۰	۴۴۳۵	۶۱۸۵
روسیه	۱۶۰۰	۴۹۰۰	۶۵۰۰
انگلستان	۱۲۰	۸۰	۲۰۰
فرانسه	۲۸۰	۲۰	۳۰۰
چین	—	۲۹۰	۲۹۰
هندوستان	—	۱۴۰-۱۳۰	۱۴۰-۱۳۰
پاکستان	—	۱۶۰-۱۵۰	۱۶۰-۱۵۰
اسرائیل	—	۹۰-۸۰	۹۰-۸۰
کره شمالی	—	(۳۰-۲۰)	(۳۰-۲۰)
کل	۳۷۵۰	۱۰،۱۱۵	۱۳۸۶۵

— = صفر؛ ( ) = رقم نامشخص، در جمع کل آورده نشده است.

«سایر کلاهک‌ها» شامل کلاهک‌های فعال نگهداری شده در انبارها و کلاهک‌های کنار گذاشته شده و در انتظار برچیدن می‌شوند. ارقام مربوط به روسیه و ایالات متحده آمریکا ممکن است با آمارهای موجود در اعلامیه‌های مربوط به امور «معاهده ۲۰۱۰ اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک» (استارت جدید) ۲۰۱۰ آنها به دلیل قوانین شمارش در این معاهده مطابقت نداشته باشند. زمانی که دو رقم کمینه و بیشینه ارائه شده است، ارقام کل بالاترین تخمین را دربرمی‌گیرد. تمام برآوردها تقریبی و تا تاریخ ژانویه ۲۰۱۹ هستند.

بیانیه‌هایی صادر می‌کنند، اما هیچ اطلاعاتی از وضعیت و اندازه زرادخانه‌های آنها در دست نیست. کره شمالی انجام آزمایش‌های سلاح‌های هسته‌ای و موشکی را پذیرفته است، اما هیچ اطلاعاتی در مورد توانایی‌های تسلیحات هسته‌ای آن در دست نیست. اسرائیل سیاست دیرینه‌ی عدم اظهار نظر در مورد زرادخانه هسته‌ای خود دارد. ●

۷. خلع سلاح هسته‌ای، کنترل اسلحه و منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای

گفتگوی هسته‌ای کره شمالی و آمریکا

در ۲۰۱۸ برهم‌کنشی دیپلماتیک بین جمهوری خلق دموکراتیک کره (کره شمالی) و ایالات متحده آمریکا بر سر تقاضای دیرینه این کشور — که با قطعنامه‌های متعدد شورای امنیت سازمان ملل متحد حمایت شده — در مورد این که کره شمالی به طور راستی آزمایشی برنامه‌های سلاح هسته‌ای و موشک بالستیک خود را کنار بگذارد، از سر گرفته شد. کره جنوبی در نخستین نشست اجلاس سران کره جنوبی و ایالات متحده آمریکا در ژوئن در سنگاپور متعهد شد که به منظور «غیر اتمی شدن کامل» شبه جزیره کره تلاش کند. به عنوان بخشی از تنش‌زدایی‌های سیاسی و نظامی در طی این سال، کره شمالی اعلام کرد که آزمایش سلاح‌های هسته‌ای و موشک‌های بالستیک را به حالت تعلیق در آورده بود و محل آزمایش تسلیحات هسته‌ای خود را ویران کرده بود.

کنترل تسلیحات هسته‌ای روسیه و آمریکا

در ۲۰۱۸ روسیه و ایالات متحده آمریکا اجرای «معاهده ۲۰۱۰ اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک» (استارت جدید) را به فرجام رساندند. در فوریه، دو کشور اعلام کردند که تا مهلت مشخص شده به محدودیت‌های کاهش نیرو در استارت جدید دست یافته‌اند. هر چند، با توجه به اختلاف‌های سیاسی و نظامی بین دو کشور، چشم‌انداز استمرار این پیشرفت به طور فزاینده‌ای دست‌نیافتنی به نظر می‌رسد. استارت جدید در ۲۰۲۱ به پایان خواهد رسید، مگر اینکه هر دو طرف به توافق برسند آن را تمدید کنند، اما هیچ‌گفت و شنودی درباره انجام این کار در ۲۰۱۸ برگزار نشد.

معاهده آی‌ان‌اف

آینده کنترل تسلیحات هسته‌ای در ۲۰۱۸ نیز با مشاجره شدید بین ایالات متحده آمریکا و روسیه در مورد یک معاهده با اهمیت کنترل تسلیحات در دوران جنگ سرد، «معاهده ۱۹۸۷ اتحاد جماهیر شوروی- آمریکا برای نابودی موشک‌های میان‌برد و برد کوتاه‌تر» (معاهده آی‌ان‌اف) زیر سوال رفت. ایالات متحده آمریکا ادعا می‌کند که روسیه یک موشک کرور متحرک زمین-پرتاب با برد پرواز ممنوع شده در این معاهده را توسعه داده است و مستقر کرده است — ادعایی که روسیه همواره آن را بی‌پایه خوانده است. در اکتبر، دونالد جی. ترامپ رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا اعلام کرد که اگر روسیه بی‌درنگ نگرانی‌های آمریکا در مورد پیروی را برطرف نکند، ایالات متحده آمریکا به طور رسمی از معاهده آی‌ان‌اف خارج خواهد شد. این سال با بدبینی روزافزون که هر یک از طرفین برای حفظ این معاهده گام‌هایی بر خواهند داشت، به پایان رسید.

ایران و برنامه جامع اقدام مشترک

در ۲۰۱۸ ایران همچنان به اجرای برنامه جامع اقدام مشترک (برجام)، توافق‌نامه‌ای هشت‌جانبه که به منظور محدود کردن فعالیت‌های هسته‌ای حساس به گسترش سلاح‌های هسته‌ای ایران و اعتمادسازی بین‌المللی درباره‌ی ماهیت به طور انحصاری صلح‌آمیز برنامه‌ی هسته‌ای آن طراحی شد، ادامه داد. با اعلام پرزیدنت ترامپ در ماه مه که آمریکا از مشارکت خود در برجام دست خواهد کشید، و گام‌هایی بر خواهد داشت در جهت بازگرداندن تحریم‌های آمریکا علیه ایران که در رابطه با اجرای این قرارداد لغو یا چشمپوشی شده بودند، تنش‌های سیاسی بین ایران و ایالات متحده آمریکا به اوج رسید. دولت ایران از سایر امضاکنندگان به ویژه اتحادیه اروپا درخواست کرد که تضمین کنند که با وجود تأثیر برون مرزی تحریم‌های آمریکا، دست‌کم برخی از گرگشایی تحریم‌ها — یکی از مزایای اصلی ایران در برجام — بتوانند فراهم شوند، به منظور این که ایران در این قرارداد بماند.

شمار کل سلاح‌های تهاجمی استراتژیک روسیه و آمریکا در استارت جدید، ۵ فوریه ۲۰۱۱ و ۱ سپتامبر ۲۰۱۸

ایالات متحده آمریکا			روسیه		محدودیت‌های معاهده ^a	گروه داده‌ها
سپتامبر ۲۰۱۸	فوریه ۲۰۱۱	سپتامبر ۲۰۱۸	فوریه ۲۰۱۱	۲۰۱۱		
۶۵۹	۸۸۲	۵۱۷	۵۲۱	۷۰۰	(آی‌سی‌بی‌ام)‌ها، (اس‌ال‌بی‌ام)‌ها و بمب‌افکن‌های سنگین مستقر شده	
۱۳۹۸	۱۸۰۰	۱۴۲۰	۱۵۳۷	۱۵۵۰	کلاهدک‌ها در (آی‌سی‌بی‌ام)‌ها، (اس‌ال‌بی‌ام)‌ها و بمب‌افکن‌های سنگین مستقر شده ^b	
۸۰۰	۱۱۲۴	۷۷۵	۸۶۵	۸۰۰	پرتابگرهای مستقر شده و غیر مستقر (آی‌سی‌بی‌ام)‌ها، (اس‌ال‌بی‌ام)‌ها و بمب‌افکن‌های سنگین	

(آی‌سی‌بی‌ام) = موشک بالستیک قارچ‌پیم؛ (اس‌ال‌بی‌ام) = موشک بالستیک پرتاب‌شونده از زیر دریایی.
^a تا ۵ فوریه ۲۰۱۸ انجام شود.
^b هر بمب افکن سنگین به عنوان حامل تنها ۱ کلاهدک محاسبه می‌شود.

کنترل و خلع سلاح چند منظوره اسلحه

تحولات دیگر مربوط به کنترل تسلیحات هسته‌ای در طول سال: دومین جلسه کمیته مقدماتی کنفرانس بازنگری معاهده عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان‌پی‌تی) در ۲۰۲۰ در آوریل و مه برگزار شد؛ و دستور کار جدید خلع سلاح سازمان ملل، «ایمن‌سازی آینده مشترک ما»، از سوی دبیرکل سازمان ملل متحد، آنتونیو گوترش، در مه آغاز شد. در ژوئن، گروه مقدماتی کارشناسی عالی‌رتبه معاهده‌ی قطع تولید مواد شکاف‌پذیر (افام‌سی‌تی) با تصویب یک گزارش نهایی که پیشنهادهایی در مورد گستره و عناصر مهم برای مذاکرات آینده‌ی (افام‌سی‌تی) ارائه داد، به کار خود پایان داد. در دسامبر، کمیته اول مجمع عمومی سازمان ملل قطع‌نامه‌ی را تصویب کرد که دبیر کل سازمان ملل متحد را به برگزاری همایشی برای ایجاد منطقه‌ی عاری از سلاح‌های کشتار جمعی در خاورمیانه در ۲۰۱۹ فراخواند. ●

معاهده منع سلاح‌های هسته‌ای

معاهده منع سلاح‌های هسته‌ای (تی‌پی‌ان‌دبلیو) که در ۲۰۱۷ مورد مذاکره قرار گرفت، و برای امضا بازگشایی شد، همچنان در کانون تلاش‌های بین‌المللی برای پیشرفت بسوی دستیابی به هدف بلند مدت خلع سلاح هسته‌ای جهانی باقی مانده است. (تی‌پی‌ان‌دبلیو) نخستین توافق‌نامه‌ی الزام‌آور قانونی برای منع توسعه، استقرار، نگهداری، استفاده و تهدید به استفاده از سلاح‌های هسته‌ای است. در طول سال، در شماری از کشورها گفتگوهایی در مورد این‌که آیا باید به (تی‌پی‌ان‌دبلیو) بپیوندند، وجود داشت. این گفتگوها به متمرکز بودن بر ارزیابی‌های تأثیر هنجاری منع سلاح‌های هسته‌ای پیشنهادی، و نیز پیامدهای آن برای راهبردها و اتحادهای امنیتی مبتنی بر بازدارندگی هسته‌ای گرایش داشتند. این معاهده پس از امضا و تصویب ۵۰ کشور لازم‌الاجرا خواهد بود.

۸. تهدیدهای امنیتی شیمیایی و بیولوژیک

ادعاهای مربوط به استفاده از سلاح شیمیایی در سوریه و انگلستان

ادعاهای مربوط به استفاده از سلاح شیمیایی در سوریه نفوذ خود را در کارهای «سازمان منع سلاح‌های شیمیایی» (اوپسی‌دبلیو) در ۲۰۱۸ ادامه داد. در بین این ادعاهای استفاده، حمله به داما در ۷ آوریل بود که ایالات متحده آمریکا، انگلستان و فرانسه را برانگیخت تا هفته‌ی پس از آن اقدام به حملات تلافی‌جویانه‌ای به سه مکان کنند. خارج از سوریه، از ماده‌ی شیمیایی سمی از خانواده‌ی عامل عصبی نوویچوک در سالزبری انگلستان در مارس استفاده شد، و سه نفر را در بیمارستان بستری کرد. دو نفر دیگر در معرض همان عامل در ژوئن قرار گرفتند، و یکی از آنها پس از آن در ژوئیه درگذشت.

نسبت‌دهی مسئولیت استفاده از سلاح‌های شیمیایی

مباحث مربوط به استفاده از سلاح‌های شیمیایی و نسبت‌دهی مسئولیت در جایی که استفاده پیدا می‌شود، به اختلاف بزرگی بین دولت‌های عضو کنوانسیون ۱۹۹۳ سلاح‌های شیمیایی (سی‌دبلیو‌سی) در ۲۰۱۸ منجر شد. پایان دستورالعمل مکانیسم پژوهیدن مشترک (اوپسی‌دبلیو) -سازمان ملل متحد، گسستگی در توانایی جامعه بین‌المللی برای پاسخگویی به استفاده از سلاح‌های شیمیایی زمانی که به اثبات رسید، ایجاد کرد. در تلاشی برای رفع این گسستگی، فرانسه «مشارکت بین‌المللی علیه مصونیت از مجازات برای استفاده از سلاح‌های شیمیایی» را در ژانویه ۲۰۱۸ راه‌اندازی کرد، و ۳۸ کشور افزون بر اتحادیه اروپا تا پایان سال به آن پیوستند.

در مه، ۱۱ نماینده دائم (اوپسی‌دبلیو) خواستار تشکیل «جلسه‌ی ویژه کنفرانس کشورهای عضو» با یک موضوع اساسی در دستور کار شدند: پشتیبانی از منع جهانی سلاح‌های شیمیایی. برگزار شده در بیش از دو روز در

ژوئن، جلسه‌ای ویژه به قدرت دادن به (اوپسی‌دبلیو) برای واگذاری مسئولیت رأی داد. کشورهای بی‌شماری که از این تصمیم حمایت می‌کنند، ادعاهای بی‌شماری در مورد استفاده از سلاح‌های شیمیایی در سوریه را موثق می‌دانند و بر این باورند که یک مکانیسم نسبت‌دهی لازم است. افرادی که مخالف این تصمیم هستند، استدلال می‌کنند که این ادعاها باعث سیاسی شدن (اوپسی‌دبلیو) شده است. این اختلاف به طور موثری—دست‌کم در کوتاه مدت—فرهنگ تصمیم‌گیری اجماعی در (اوپسی‌دبلیو) را از بین برده است، و تنش‌های جدی بین کشورهای عضو ایجاد کرده است. این تنش‌ها در بیست و سومین کنفرانس کشورهای عضو و نیز در چهارمین کنفرانس بازنگاری آشکار شد.

کنترل سلاح‌های بیولوژیک

فعالیت‌های مهم خلع سلاح و منع گسترش سلاح‌های بیولوژیک در ۲۰۱۸ در رابطه با نخستین مجموعه از جلسات بین کارشناسان، و نشست کشورهای عضو کنوانسیون سلاح‌های بیولوژیک و سمی (بی‌دبلیو‌سی) انجام شد. این نشست در دسامبر مجموعه‌ای از اقدامات اساسی طراحی شده برای حصول اطمینان از پایداری مالی (بی‌دبلیو‌سی) در آینده را مورد تأیید قرار داد، اگرچه بحث‌های بعدی در مورد وضعیت مالی در ۲۰۱۹ انجام خواهد شد. در یک تحول پیش‌بینی‌نشده، نشست کشورهای عضو قادر به دستیابی به اجماع در مورد مباحث جلسات کارشناسان، از جمله در مورد دست‌آوردهای احتمالی نبودند. این بن‌بست ناشی از آنچه بود که «لجاجت» تنها یک هیات نامیده شد، و روش‌های منسوخ کار این نشست را بیشتر نشان داد. با این وجود، شمار زیادی کارگاه‌های مرتبط با (بی‌دبلیو‌سی) در طی سال برگزار شد. ●

۹. ابزارهای جهانی برای کنترل تسلیحات متعارف

کنوانسیون سی‌سی‌دبلیو و سیستم‌های تسلیحاتی خودکار کشنده

در ۲۰۱۸، تلاش برای کنترل سیستم‌های تسلیحاتی خودکار کشنده (ال‌آدبلیواس) در چارچوب «کنوانسیون ۱۹۸۱ سلاح‌های متعارف خاص» (کنوانسیون سی‌سی‌دبلیو) ادامه یافت. برای سال دوم، گفت و شنودهایی در مورد (ال‌آدبلیواس) در گروهی از کارشناسان دولتی (جی‌جی‌ئی) انجام شد و بر موارد زیر متمرکز شد: (الف) توصیف (ال‌آدبلیواس)؛ (ب) عنصر انسانی در استفاده از زور و جنبه‌های همکنشی انسان-ماشین؛ (ج) کاربردهای بالقوه نظامی فناوری‌های مرتبط؛ و (د) گزینه‌هایی برای پرداختن به چالش‌های امنیتی بین‌المللی و بشردوستانه ناشی از فناوری‌های نوآمده (ال‌آدبلیواس). هیچ توافقی در مورد راه پیش رو وجود ندارد، اما دستور کار (جی‌جی‌ئی) تا ۲۰۱۹ تمدید شد.

برنامه اقدام سازمان ملل در مورد سلاح‌های کوچک و سبک

«سومین کنفرانس بازنگری ۲۰۰۱ برنامه اقدام سازمان ملل» (آن‌پوا) در مورد سلاح‌های کوچک و سبک، در ژوئن ۲۰۱۸ برگزار شد. در دو مورد - ارتباط با برخی از اهداف توسعه پایدار (اس‌دی‌جی) و مهمات - سند دستاوردها بر پیشرفت‌های پیشین استوار بود و شامل زبانی است که گستره و اهمیت (آن‌پوا) را افزایش می‌دهد. هر چند، ادامه‌ی اختلاف‌های پیشین مانع پذیرش زبان جدید در مورد انتقال اسلحه به کنشگران غیردولتی شد.

امنیت سایبری

بیش از ۲۵۰ حمله سایبری دولت-حامی در دوره‌ی ۲۰۰۵-۱۸ وجود داشت. پس از دو دهه گفتگوهای سازمان ملل در مورد امنیت سایبری، هنوز زمینه‌های مشترک اندکی درباره ماهیت تهدید و اقدامات لازم برای مقابله با آن وجود دارد. کشورها در دو موقعیت متفاوت قرار دارند. نخست، گروهی از کشورهای به طور عمده غربی، برای گسترش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی (آی‌سی‌تی) گرايشی مثبت در نظر می‌گیرند، و قوانین بین‌المللی موجود را برای

دستور کار جدید دبیر کل سازمان ملل متحد برای خلع سلاح

دبیر کل سازمان ملل متحد، آنتونیو گوترش، دستورکار جدیدی برای خلع سلاح، «ایمن‌سازی آینده مشترک ما» را در ۲۰۱۸ آغاز کرد، که سه اولویت را تعیین می‌کند: (الف) خلع سلاح برای نجات بشریت، با کاهش و نابودی سلاح‌های بیولوژیک، شیمیایی و هسته‌ای؛ (ب) خلع سلاحی که موجب نجات جان انسان‌ها با کاهش تأثیر سلاح‌های متعارف می‌شود؛ و (ج) خلع سلاح برای نسل‌های آینده، با رسیدگی به فناوری‌های نظامی نوین. در ضمن، اثرات ناچور استفاده از سلاح‌های انفجاری در مناطق پرجمعیت را بر غیرنظامیان برجسته می‌کند.

هدایت رفتار دولت‌ها در فضای مجازی کافی می‌دانند. دوم، گروهی از کشورها به رهبری چین و روسیه، دیجیتالی شدن را تهدید قلمداد می‌کنند، و اصول راهنمای هنجاری جدیدی را برای استفاده دولت‌ها و توسعه‌ی (آی‌سی‌تی) ترجیح خواهند داد. با نبود اجماع بین‌المللی در راه پیش رو، چند نهاد منطقه‌ای مانند اتحادیه اروپا، سازمان پیمان آتلانتیک شمالی، سازمان امنیت و همکاری اروپا و انجمن ملل آسیای جنوب شرقی، پیشرفت چشمگیری داشته‌اند. ابتکارات ملی و شرکتی مهمی نیز ارائه شده است. ●

۱۰. کنترل‌های تجارت اسلحه و کاربرد دوگانه

تلاش‌های جهانی، چندجانبه و منطقه‌ای در ۲۰۱۸ به منظور تقویت کنترل تجارت سلاح‌های متعارف و اقلام کاربرد دوگانه مرتبط با سلاح‌های متعارف، بیولوژیک، شیمیایی، و هسته‌ای و سیستم‌های تحویل آنها ادامه داشت. نشانه‌های فزاینده‌ای دال بر این‌که قدرت این ابزارها با منابع ملی بیش از حد بهره‌برداری شده در حال آزمون شدن هستند، وجود دارند. این را می‌توان در کاستی‌های رعایت گزارش‌دهی اجباری در معاهده تجارت اسلحه (آی‌تی‌تی) ۲۰۱۳، تخلفات زیاد در تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل، و دشواری‌های یافتن کشورهای آماده‌ی فعالیت به عنوان رئیس برخی از رژیم‌های کنترل صادرات مشاهده کرد. تنش‌های ژئوپلیتیک گسترده‌تر و سرعت شتابان پیشرفت‌های فناوری نیز فرسایش اجماع بین‌المللی را بر سر هدف گسترده‌تر و اثربخشی کنترل‌های صادرات برمی‌انگیزد.

معاهده تجارت اسلحه

«چهارمین کنفرانس کشورهای عضو» (آی‌تی‌تی) در اوت ۲۰۱۸ در توکیو برگزار شد. در حالی که این کنفرانس بر موضوع کجروی متمرکز شده بود، مجبور شد تا مدت زمان زیادی را نیز به گفتگو در مورد اداره‌ی وجوه امانی که از مشارکت دولت‌های کم‌درآمد و جنبه‌های دیگر معماری این معاهده حمایت می‌کند، اختصاص دهد. افزون بر این، میزان رعایت تعهدهای گزارش‌دهی و تأمین مالی (آی‌تی‌تی) در چند حوزه همچنان به حد نصاب نرسیده، و چالش‌های آشکاری برای ربط و سلامت بلند مدت معاهده ایجاد کرد. تلاش‌ها برای دستیابی به جهان‌شمول‌سازی در سال‌های

تحریم‌های تسلیحاتی چندجانبه در حال اجرا، ۲۰۱۸

سازمان ملل (۱۴ تحریم)

• جمهوری آفریقای مرکزی (جزئی) • جمهوری دموکراتیک کنگو (جزئی) • اریتره (لغو شده در نوامبر ۲۰۱۸) • ایران (جزئی) • عراق (ان‌جی‌اف) • داعش، القاعده و افراد و موجودیت‌های وابسته • کره شمالی • لبنان (ان‌جی‌اف) • لیبی (جزئی) • سومالی (جزئی) • سودان جنوبی • سودان (دارفور) (جزئی) • طالبان • یمن (ان‌جی‌اف)

اتحادیه اروپا (۲۱ تحریم)

اجرای تحریم‌های سازمان ملل (۱۰): • القاعده، طالبان و افراد و موجودیت‌های وابسته • جمهوری آفریقای مرکزی (جزئی) • جمهوری دموکراتیک کنگو (جزئی) • اریتره (لغو شده در دسامبر ۲۰۱۸) • لبنان (ان‌جی‌اف) • عراق (ان‌جی‌اف) • لیبی (جزئی) • سومالی (جزئی) • کره شمالی • یمن (ان‌جی‌اف) برگرفته از تحریم‌های سازمان ملل (۲):

• ایران • سودان (دارفور)
اجرا شده پیش از تحریم مشابه سازمان ملل (۱):
• سودان جنوبی
تحریم‌های اجرا شده بدون مشابه سازمان ملل (۸):
• بلاروس • چین • مصر • میانمار
• روسیه • سوریه • ونزوئلا • زیمبابوه

اتحادیه عرب (۱ تحریم)

• سوریه

داعش = دولت اسلامی در عراق و شام؛

(ان‌جی‌اف) = نیروهای غیردولتی؛ (جزئی) = تحریم اجازه انتقال اسلحه به دولت در کشور هدف را فراهم می‌کند، مشروط بر این‌که شرایط خاصی برآورده شده باشد.

اخیر پیشرفت‌هایی داشته است، و تا پایان ۲۰۱۸ این معاهده دارای ۱۰۰ کشور عضو بود. هرچند که اروپا، آفریقا و قاره آمریکا بیشترین نمایندگی را دارند، و عضویت از نظر جغرافیایی نامتوازن باقی مانده است. خاورمیانه و شمال آفریقا دارای پایین‌ترین میزان ارتباط با (آی‌تی‌تی) است، اگرچه منطقه‌ای است که به کنترل‌های سخت‌تر در زمینه انتقال اسلحه نیاز آشکار دارد.

تحریم‌های چندجانبه اسلحه

۳۶ تحریم تسلیحاتی چندجانبه در حال اجرا در ۲۰۱۸ وجود داشت: ۱۴ مورد از سوی سازمان ملل، ۲۱ مورد از سوی اتحادیه اروپا و ۱ مورد از سوی اتحادیه کشورهای عرب تحمیل شده است. از ۲۱ تحریم اتحادیه اروپا، ۱۰ مورد تحریم تسلیحاتی سازمان ملل اجرا شده به طور مستقیم، ۱

بشر و حقوق بین‌الملل بشردوستانه. برخی از کشورهای عضو اتحادیه اروپا با این تغییرات پیشنهادی مخالفت کردند.

کنترل انتقال فناوری

در ۲۰۱۸ ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا و شماری از کشورهای عضو اتحادیه اروپا استفاده از کنترل‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (افدی‌آی) را برای تحت نظارت قرار دادن نقل و انتقال‌های فناوری «حساس» یا «استراتژیک» افزایش دادند. چالش‌های دیرین برای سودمندی کنترل‌های صادرات با پیشرفت‌های شتابان در فناوری‌های نوظهور در بخش غیرنظامی با کاربرد در بخش نظامی، و افزایش میزان سرمایه‌گذاری‌های خارجی در شرکت‌ها و مؤسسات پژوهشی دست‌اندرکار در آمیخته است. با این وجود، تلاش برای استفاده از مقررات افدی‌آی برای اعمال محدودیت‌هایی در دادوستد فناوری ممکن است به عنوان شواهد دیگری در مورد تمایل کشورها به استفاده از کنترل‌های صادرات برای پیشبرد منافع اقتصادی آنها تلقی شود. در بلند مدت، چنین تلاش‌هایی ممکن است ارزش کنترل‌های صادرات را به عنوان ابزاری چندجانبه برای جلوگیری از بی‌ثبات کردن انتقال‌های اسلحه و اقلام کاربرد دوگانه، در زمره‌ی دیگر موارد، تضعیف کند. ●

مورد تحریم وضع شده پیش از تحریم مشابه سازمان ملل، ۲ مورد مشابه با تحریم‌های سازمان ملل متحد اما متفاوت در گستره‌ی جغرافیایی یا پوشش‌دهی نوع سلاح بودند، و ۸ مورد فاقد همتای سازمان ملل متحد بودند. بیشتر این تحریم‌ها تنها تسلیحات متعارف را پوشش دادند. با این حال، تحریم‌های سازمان ملل و اتحادیه اروپا در مورد ایران و کره شمالی، و تحریم‌های اتحادیه اروپا علیه روسیه و سوریه صادرات اقلام کاربرد دوگانه را نیز پوشش دادند. تحریم تسلیحاتی چندجانبه جدیدی در ۲۰۱۸ اعمال شد: تحریم سازمان ملل در سودان جنوبی. تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل و اتحادیه اروپا در ایرتیره، که در ۲۰۰۹ تحمیل شد، برداشته شد. همانند سال‌های گذشته، بررسی‌های سازمان ملل مشکلات مربوط به اجرای تحریم‌های آن، و موارد زیاد گزارش شده‌ی تخلفات را آشکار کرد. هر چند، گستره و اهمیت این تخلفات به طور قابل توجهی متفاوت بود. برخی محموله‌های بزرگ تسلیحات ناقص تحریم را دربرگرفتند، در حالی که برخی دیگر شامل کوتاهی یک کشور تأمین‌کننده یا گیرنده در مورد اطلاع دادن به یک کمیته تحریم درباره‌ی انتقال اسلحه بودند.

رژیم‌های کنترل صادرات

عضویت در چهار رژیم کنترل صادرات چندجانبه —گروه استرالیا (آجی)، رژیم کنترل فناوری موشکی (ام‌تی‌سی‌آر)، گروه تأمین‌کنندگان هسته‌ای و ترتیبات و اسنار برای کنترل صادرات سلاح‌های متعارف و کالاهای فناوری‌های کاربرد دوگانه (ترتیبات و اسنار، دبلیو) در پی افزایش‌های اخیر، ثابت باقی ماند. در طول سال ۲۰۱۸، هر چهار رژیم فهرست‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به کنترل تجارت خود را بازنگری کردند. همانند سال‌های گذشته، هماهنگی بین این رژیم‌ها در زمینه‌ی عقب نیفتادن از تحولات فنی و تلاش‌های غیرقانونی بدست‌آوری —به کمک افزایش هم‌کنشی بین‌رژیمی در این موضوعات، متمرکز شد. اتحادیه اروپا تنها نهاد منطقه‌ای است که چارچوب قانونی مشترکی را برای کاربرد دوگانه و —تا حد محدودتر— کنترل‌های صادرات اسلحه ایجاد کرده است. در ۲۰۱۸، مؤسسات اتحادیه اروپا به کار خود در مورد «از نو طرح کردن» «مقررات کاربرد دوگانه اتحادیه اروپا» ادامه دادند، و کار برای «بازنگری موضع مشترک اتحادیه اروپا درباره صادرات اسلحه» را آغاز کردند. در هر دو مورد، پارلمان اروپا و سازمان‌های غیردولتی درصدد توسعه گستره‌ی خود برآمدند به ویژه با تقویت زبان در مورد حقوق

توافق‌نامه‌های کنترل تسلیحات و خلع سلاح در حال اجرا، ۱ ژانویه ۲۰۱۹

۱۹۷۷	کنوانسیون منع کاربرد نظامی یا هرگونه استفاده دشمنانه از فنون تغییر دهنده محیط زیست (کنوانسیون ان‌ماد)	۱۹۲۵	پروتکل منع استفاده از گازهای خفه‌کننده، سمی یا سایر گازها و روش‌های جنگی میکروبی در جنگ (پروتکل ژنو ۱۹۲۵)
۱۹۸۰	کنوانسیون حفاظت فیزیکی مواد هسته‌ای و تاسیسات هسته‌ای	۱۹۴۸	کنوانسیون پیشگیری و مجازات جنایات نسل‌کشی (کنوانسیون نسل‌کشی)
۱۹۸۱	کنوانسیون منع یا محدودیت استفاده از برخی سلاح‌های متعارف که ممکن است واردآورنده جراحتات بیش از حد یا دارای اثرات بدون تبعیض باشند (کنوانسیون سی‌سی‌دبلیو یا کنوانسیون سلاح‌های غیرانسانی)	۱۹۴۹	کنوانسیون ژنو در حمایت از غیرنظامیان در زمان جنگ؛ و پروتکل‌های یک و دو سال ۱۹۷۷ در رابطه با حمایت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و غیر بین‌المللی
۱۹۸۵	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای در جنوب اقیانوس آرام (معاهده راروتونگا)	۱۹۵۹	معاهده جنوبگان
۱۹۸۷	معاهده نابودی موشک‌های میان‌برد و کوتاه برد (معاهده آی‌ان‌اف)	۱۹۶۳	معاهده منع آزمایش سلاح‌های هسته‌ای در جو، فضای ماورای جو، و زیر آب (معاهده منع محدود آزمایش، بی‌تی‌بی‌تی)
۱۹۹۰	معاهده نیروهای مسلح متعارف در اروپا (معاهده سی‌اف‌سی)	۱۹۶۷	معاهده اصول حاکم بر فعالیت‌های دولت‌ها در کاوش و بهره‌برداری از فضای ماورای جو، شامل ماه و دیگر اجرام آسمانی (معاهده فضای ماورای جو)
۱۹۹۲	معاهده آسمان‌های باز	۱۹۶۷	معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای در آمریکای لاتین و کارائیب (معاهده تاتل‌ولکو)
۱۹۹۳	کنوانسیون منع توسعه، تولید، انباشت و کاربرد سلاح‌های شیمیایی و نابودی آنها (کنوانسیون سلاح‌های شیمیایی، سی‌دبلیوسی)	۱۹۶۸	معاهده عدم گسترش سلاح‌های هسته‌ای (معاهده عدم گسترش، ان‌بی‌تی)
۱۹۹۵	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای آسیای جنوب شرقی (معاهده بانکوک)	۱۹۷۱	معاهده منع استقرار سلاح‌های هسته‌ای و دیگر سلاح‌های کشتار جمعی در بستر دریا و کف اقیانوس و خاک زیر آن (معاهده بستر دریا)
۱۹۹۶	معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای آفریقایی (معاهده پلینندابا)	۱۹۷۲	کنوانسیون منع توسعه، تولید و انباشت سلاح‌های میکروبی (بیولوژیک) و سمی و انهدام آنها (کنوانسیون سلاح‌های بیولوژیک و سمی، بی‌تی‌دبلیوسی)
۱۹۹۶	توافق‌نامه کنترل تسلیحات زیرمنطقه‌ای (توافق‌نامه فلورانس)	۱۹۷۴	معاهده محدودیت آزمایش‌های زیرزمینی سلاح‌های هسته‌ای (معاهده منع آزمایش آستانه‌ای، تی‌تی‌بی‌تی)
۱۹۹۷	کنوانسیون بین‌آمریکایی ضد تولید غیرمجاز و قاچاق اسلحه، مهمات، مواد منفجره و سایر مواد مرتبط (سی‌آی‌اف‌تی‌آ)	۱۹۷۶	معاهده انفجارهای هسته‌ای زیرزمینی برای اهداف صلح‌آمیز (معاهده انفجارهای هسته‌ای صلح‌آمیز، پی‌ان‌تی)
۱۹۹۷	کنوانسیون منع کاربرد، انباشت، تولید و انتقال مین‌های ضدنفر و نابودی آنها (کنوانسیون آپ‌ام)		
۱۹۹۹	کنوانسیون بین‌آمریکایی شفافیت در خرید تسلیحات متعارف		

روزشمار ۲۰۱۸، رویدادهای منتخب

- ۲ ژانویه دونالد جی. ترامپ رئیس جمهور آمریکا و کیم جونگ اون رهبر کره شمالی در توئیتر تهدیدهای هسته‌ای را رد و بدل می‌کنند.
- ۲۸ فوریه دومین نشست روند صلح و همکاری امنیتی کابل در افغانستان برگزار می‌شود.
- ۴ مارس یک افسر نظامی پیشین روسیه و دخترش در سالزبری انگلستان با یک عامل عصبی مسموم شده‌اند، که پس از آن تایید شد که نوچیوک (یک سلاح شیمیایی دوران شوروی) است.
- ۱۳ آوریل ایالات متحده آمریکا، فرانسه و انگلستان حملاتی هوایی علیه تاسیسات مظنون به پژوهش و ذخیره‌سازی سلاح‌های شیمیایی در سوریه انجام می‌دهند.
- ۸ مه ایالات متحده آمریکا اعلام می‌کند که از توافق هسته‌ای ایران (برنامه جامع اقدام مشترک یا برجام) خارج می‌شود.
- ۱۲ ژوئن در نخستین نشست اجلاس سران کره شمالی و رهبران آمریکا، کره شمالی باردیگر تعهد خود را به «غیراتمی شدن کامل» شبه جزیره‌ی کره اظهار می‌کند.
- ۸ تا ۹ ژوئیه اریتره و اتیوپی بیانیه مشترکی را که به طور رسمی پایان‌دهنده درگیری مرزی آنها است، امضا می‌کنند.
- ۲ اوت پیش‌نویس مقررات رفتاری در دریای چین جنوبی از سوی انجمن ملل آسیای جنوب شرقی و چین به توافق می‌رسد.
- ۱۲ سپتامبر توافق‌نامه صلحی با هدف حل و فصل اختلاف در سودان جنوبی از سوی رئیس جمهور سالوا کیبر و رهبر شورشیان رینک ماچار امضا می‌شود.
- ۲۷ اکتبر مذاکرات صلح درباره سوریه با حضور رهبران فرانسه، آلمان، روسیه و ترکیه در استانبول برگزار می‌شود.
- ۲۹ نوامبر پیش‌نویس فرمان رئیس جمهوری ایالات متحده آمریکا برنامه‌هایی را برای ایجاد نیروی فضایی آغاز می‌کند.
- ۴ دسامبر ایالات متحده آمریکا اعلام می‌کند که ظرف ۶۰ روز از معاهده آی‌ان‌اف کناره خواهد گرفت، مگر این‌که روسیه پایبندی به این معاهده را از سر بگیرد.

- ۲۰۰۱ پروتکل کنترل سلاح‌های گرم، مهمات و سایر مواد مرتبط در منطقه جامعه توسعه آفریقای جنوبی (اس‌آدی‌سی)
- ۲۰۰۴ پروتکل ناپروبی برای منع، کنترل و کاهش سلاح‌های کوچک و سبک در منطقه دریاچه‌های بزرگ و شاخ آفریقا
- ۲۰۰۶ کنوانسیون اکوواس سلاح‌های کوچک و سبک، مهمات آنها و سایر مواد مرتبط (جامعه اقتصادی کشورهای آفریقای غربی، اکوواس)
- ۲۰۰۶ معاهده منطقه عاری از سلاح‌های هسته‌ای در آسیای مرکزی (معاهده سم‌پالائینسک)
- ۲۰۰۸ کنوانسیون مهمات خوشه‌ای
- ۲۰۱۰ معاهده اقدامات برای کاهش و محدودسازی بیشتر سلاح‌های تهاجمی استراتژیک (استارت جدید)
- ۲۰۱۰ کنوانسیون آفریقای مرکزی برای کنترل سلاح‌های کوچک و سبک، مهمات آنها و تمام قطعات و اجزای قابل کاربرد برای ساخت، تعمیر و مونتاژ آنها (کنوانسیون کینشاسا)
- ۲۰۱۱ سند وین در مورد اقدامات اعتمادسازی و امنیت‌سازی
- ۲۰۱۳ معاهده تجارت اسلحه (آتی‌تی)

موافقت‌نامه‌هایی که هنوز لازم الاجرا نیستند، ۱ ژانویه ۲۰۱۹

- ۱۹۹۶ معاهده منع جامع آزمایش هسته‌ای (سی‌تی‌بی‌تی)
- ۱۹۹۹ توافق‌نامه در مورد تعدیل معاهده سی‌اف‌ئی
- ۲۰۱۷ معاهده منع سلاح‌های هسته‌ای

نهادهای همکاری امنیتی

تحولات ۲۰۱۸ شامل پیوستن هندوستان به گروه استرالیا بود؛ اوکراین به مشارکت خود در نهادهای کشورهای مستقل مشترک‌المنافع پایان داد؛ و شش کشور (ارژانتین، برزیل، شیلی، کلمبیا، پاراگوئه و پرو) عضویت خود را در اتحادیه ملل آمریکای جنوبی (اناسور) به حالت تعلیق درآوردند. ●

بانک داده‌های هزینه‌های نظامی سیبری

هزینه‌های نظامی سالانه کشورها را از ۱۹۴۹ ارائه می‌دهد، و امکان مقایسه‌ی هزینه‌های نظامی کشورها را به ارزش محلی با قیمت‌های جاری؛ به دلار آمریکا با قیمت‌های ثابت و نرخ تبدیل ارز؛ و به عنوان سهمی از تولید ناخالص داخلی فراهم می‌آورد.

بانک داده‌های صنعت اسلحه‌سازی سیبری

داده‌های سالانه از کل درآمد و درآمد حاصل از فروش اسلحه و خدمات نظامی را از ۲۰۰۲ برای ۱۰۰ شرکت با بالاترین میزان فروش اسلحه در جهان (به استثنای شرکت‌های چینی) دربرمی‌گیرد.

بانک داده‌های انتقال اسلحه سیبری

تمام موارد انتقال بین‌المللی سلاح‌های متعارف عمده را از ۱۹۵۰ نشان می‌دهد. این جامع‌ترین منبع اطلاعات به طور عمومی در دسترس در مورد انتقال بین‌المللی تسلیحات است.

بانک داده‌های تحریم تسلیحاتی سیبری

اطلاعات مربوط به تمام تحریم‌های تسلیحاتی را که از سوی یک نهاد بین‌المللی، مانند اتحادیه اروپا یا سازمان ملل یا گروهی از ملت‌ها وضع شده است، ارائه می‌کند. شامل تمام تحریم‌هایی که از ۱۹۹۸ در حال اجرا هستند، و یا به مرحله اجرا درآمده‌اند، می‌شوند.

ارتباط به تمام گزارش‌های ملی قابل دسترسی در مورد صادرات اسلحه را فراهم می‌آورد؛ و به طور مداوم به روز می‌شود تا ارتباط به گزارش‌های ملی تازه منتشر شده در مورد صادرات اسلحه را در برگیرد.

بانک داده‌های عملیات صلح

چندجانبه سیبری

داده‌های مربوط به تمام عملیات صلح سازمان ملل و غیر سازمان ملل که از ۲۰۰۰ اجرا شده است، شامل مکان، تاریخ استقرار و عملیات، دستورالعمل، کشورهای شرکت‌کننده، شمار پرسنل، هزینه‌ها و کشته‌شدگان را ارائه می‌دهد.

دسترسی به داده‌های سیبری می‌تواند در تارنمای سیبری پیدا شود.

نحوه سفارش سالنامه سیپری ۲۰۱۹

سالنامه سیپری ۲۰۱۹: تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی

منتشر شده به صورت چاپ‌شده و برخط از سوی انتشارات دانشگاه آکسفورد

شابک ۶-۸۸۳۹۹۹-۱۹-۰۰-۹۷۸، گالینگور

شابک ۸-۱۸۷۵۶۱-۱۹-۰۰-۹۷۸، آنلاین

اطلاعات بیشتر در www.sipriyearbook.org در دسترس است

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9

SE-169 72 Solna, Sweden

Telephone: +46 8 655 97 00

Email: sipri@sipri.org

Internet: www.sipri.org

سالنامه سیبری ۲۰۱۹

تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی

سالنامه سیبری منبع معتبر و مستقلی از داده‌ها و تحلیل‌هایی در مورد تسلیحات، خلع سلاح و امنیت بین‌المللی است. مروری از تحولات در امنیت بین‌المللی، تسلیحات و فناوری، هزینه‌های نظامی، تولید اسلحه و تجارت اسلحه، درگیری‌های مسلحانه و مدیریت درگیری‌ها به همراه تلاش‌هایی برای کنترل تسلیحات متعارف، هسته‌ای، شیمیایی و بیولوژیک ارائه می‌دهد.

این جزوه پنجاهمین جلد از سالنامه سیبری که تحولات در طی ۲۰۱۸ را پوشش می‌دهد، خلاصه می‌کند، شامل

- درگیری‌های مسلحانه و مدیریت درگیری‌ها، با مرور کلی درگیری‌های مسلحانه و روندهای صلح و نیز تمرکز بر روندهای جهانی و منطقه‌ای در عملیات صلح
- هزینه‌های نظامی، انتقال بین‌المللی تسلیحات و تحولات تولید اسلحه
- نیروهای هسته‌ای جهان، با مرور کلی هر یک از نه کشور هسته‌ای و برنامه‌های نوسازی هسته‌ای آنها
- کنترل تسلیحات هسته‌ای، با تمرکز بر دیپلماسی هسته‌ای کره شمالی و آمریکا و نیز تحولات در معاهده آیان‌اف و کنترل سلاح‌های هسته‌ای و خلع سلاح هسته‌ای روسیه و آمریکا و اجرای توافق هسته‌ای ایران
- تهدیدهای امنیتی شیمیایی و بیولوژیک، از جمله بررسی ادعاهای مربوط به استفاده از سلاح شیمیایی در خاورمیانه و یک اقدام ترور مشکوک در انگلستان
- کنترل تسلیحات متعارف، با تمرکز بر ابزارهای جهانی، شامل تلاش برای تنظیم سیستم‌های تسلیحاتی خودکار کشنده و سلاح‌های انفجاری در مناطق پرجمعیت، و گفتگو درباره امنیت سایبری بین‌المللی
- کنترل تجارت اسلحه و کاربرد دوگانه، نشان‌دهنده تحولات در معاهده تجارت اسلحه، تحریم‌های چندجانبه و رژیم‌های کنترل صادرات اسلحه، شامل چالش‌های تلاش برای کنترل انتقال فناوری

و نیز ضمیمه‌های ارائه‌کننده فهرست‌وار توافق‌نامه‌های کنترل تسلیحات و خلع سلاح، نهادهای همکاری امنیتی بین‌المللی، و رویدادهای مهم ۲۰۱۸.